

մարդը միայն կ'պահէ ոչ չարը՝ այլ բարին. և որովհետեւ Պ, Հայկազեանը սառնարին և պարզէ դէպի իւր պատմած անձը, վասնորոյ նորան օրէնք չէ պատմիչ լինել իւր կիրքը բաւակացնելու համար. թո՛ղ ուրեմն իօսի ուսուցչի համար նա՛ որ դէպի նա անաշտ է, և ոչ այն՝ որ ոչ պատմիչ՝ այլ մատնիչ կամ դահիճ է իւր պատմած անձի յարգելի անուանը. եթէ մեզանից անձնագիտակցութիւնը, Հայկազեանի կարծիքով, բարձուած է, առաջի մեղաւորը մեր հայրերը են, որոնց առաջի խնդիրը, մեզ ուսուցչին յանձնելիս, այս էր լինում, թէ "դու գիտես, վարժապետ տղան հիմի էլ իմն չէ, քուկդ է, դու գիտես, կաշին քեզի, օսկորը ինձի": Ես սորանով կամենում եմ հասկացնել թէ՛ ինչպէս ձեռ ուսման, նոյնպէս նորա չափը, ինչի ուսուցանելը և ինչպէս մեղ հետ վարուելը ուսուցչի՞ն գործումէր համաձայն մեր հայրերի կախին. և եթէ նոցա չլէր, նա կ'ըզկուէր վարժապետութիւնից և աշակերտներից, նորա համար որ ասումին" շատ երեսկուտայ, կարդացնել չի գիտեր": Ես կարծումեմ, որ պարոն Հայկազեանի, անձնագիտակցութեան մասին՝ ունեցած նախապաշարմունքը ծնծից պէտք է յառաջացած լինի և այն ևս այնպիսի ծնծից, որից կարողացել է խնդարուել. վասն զի քանի խնդար չենք, անձնագիտակ ենք. Պ, Հայկազեանը միայն իւրեան գրուածքովը կարողացել է ցոյց տալ, թէ անձնագիտակցութիւնը ի՛նչ է, ըստ որում զրել է այն, ինչ որ չէ հասկացել. ուրեմն նա անձնագիտակցաբար չէ վարուել իւր գործի մէջ.

(Ժողով է Երեւան)

ԽՈՐՀԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱՐԱԿ ԱՆՈՒՄՈՒՄ

Ծանկալի է և ինձ երախտագիտական պարտաւորութեամբ՝ տեղւոյս ուսումնարանի հանգամանաց մասին՝ խկապէս խօսելով, տարփողել ՚ի սիրտս ազգայնոց. և որոյ համար ինչպէս անցեալ ապրիլի ամսաթիւներով ընթերցանք Պ. Արամեանցի հաղորդած պատուական գրութիւնը, որ ըստ բաւականին ուղղապէս կ'արարատ էր՝ նոյն ու-

սումնարանի հիմնադիր պարոն Բաղդասարայ Տէր Բաղդասարեանցի ազգաշահ և ամենանախանձելի գործը. որ յիրաւի նորա սեփականութիւնիցն է հիմնուած տեղւոյս դպրոց. և նորա թէ՛ աւետարանի և թէ՛ անձնական արդեամբ կը կառավարի. և ոչ միայն սորանով Տէր Բաղդասարեանցի անուան անմահութիւն կ'պանծայ ՚ի թիւս ազգասիրաց, այլ և որ բազմաթիւ շտաբներով հաւատարիմ և արդիւնաւետ ծառայութիւն ցոյց տուած է տեղւոյս սուրբ եկեղեցւոյն, և՛ գրեթէ իւր անձնական յիշատակներով զարդարել է եկեղեցին, մանաւանդ ուրիշ ուրիշ ամենահարկաւոր պիտոյից մասին միշտ ջանք է անում, աւելի ևս դպրոցի պայծառութեան և յառաջադիմութեան. նմանապէս նորա որդի Պ. Ղազարն ուսումնարանի զարգացման դէպ ՚ի յառաջադիմութիւն՝ և կարեւոր պիտոյից համար քաջ ջանադիր է. որ և ինքն անցեալ թուականին՝ զխաւոր Հոգաբարձութեան պաշտօնին ընտրուած է միւս հոգաբարձուների հետ, և յառաջարկուած են ՚ի հաստատութիւն Այս խոհանաւորը և ուսումնասէր պատանին Պ. Ղազարն Տէր Բաղդասարեանց խոստացել է, որ իւր ներկայ տարեկան աշխատութիւնիցը տասանորդական բաժին հանէ ուսումնարանին, սորանով այժմ այն պարոնը՝ յաւերժական յիշատակարաններումը իւր ազգասիրութեան եռանդն անջնջելի կ'ըրդովէ, և անխն զգացմամբ շարժառիթ կ'լինի ազգայնոց ձգտիլ դէպ ՚ի բարոյական և ուսումնական յառաջադիմութիւնն. սոցա այս ազգասիրութեան ամենաբարի նախանձն, որ բոլորեց իւրեանց հոգիքն ՚ի սէր ազգին, այժմ, յաւիտենական կ'պահէ իւր անմահութիւնն, և կը զարթնացնէ շատերին մահահրաւէր քնիցը.

Այս դպրոցի մէջ քանի ժամանակ մեք ևս կ'անք անցուցած ենք ուսման պարապելով, բայց աւա՛ղ՝ "և ես ասում եմ" հազար անգամ, որ եթէ այն խոչընդոտ առիթներին պատահած չլինէր, կարող եմ ասել, թէ տեղւոյս մանկտին ևս մի կենսարեր բուրաստանի ծաղկների նման՝ ազգասիրութեան ընդարձակ ասպարիզի մէջ իրրե մի պիտանացու անգամ կ'հանդիսանային. բայց ախտո՞ որ այն բարի գործոց դէմն հակառակու-

Թիւն ծագեց՝ նրանց պայմանն՝ բարի գործքերին արդիւնքու համար. ուրեմն զոպիսի օրհնութիւն պէտք է վերադարձնէր առամենարարին Աստուած, որ շնորհիւ Վեհափառ և Սրբազնազոյն Հայրապետին մերոյ Տեառն Գեորգայ, սկսեց իւր շարունակութիւնն ուղղել, ինչպէս ծանուցած էր այն պարոն նամակագիրը, որով և արդէն զպրոցն բարեօքապէս կարգադրութեամբ և բաւականին աշակերտներով կ'պահէ իւր շարունակութիւնն. և այն առարկայից վերայ յաւելցած կ'գտանուի քանի կարևոր արհեստներ դաստիարակութեամբ պարոն Գրիգորի Բաղդասարեանց, որոնք են՝ Հայերէն Քերականութիւն և Թուաբանութիւն. իսկ երաժշտութեան դասատուն է տեղւոյս արժանապատիւ Յովհաննէս Քահանայն Տէր Մինասեանց, որ և առանց վարձու կ'վարէ իր պաշտօնը. դասատուքն համարեալ թէ՛ սրտի մտօք կ'ընան ի յառաջադիմութիւն աշակերտելոց, Եղբարակելով խօսքերս, սեպուհ պարտք կ'համարիմ՝ Խմբագրութեանդ "Արարատայ", որ պոպիսի նախանձելի և հաղուադիւտ աղգասիրաց անունը՝ ի թիւս ազգասիրաց պահել պատուական ամսագրոյդ էջերում:

Ապրիլի 1-ին Լեւոնի Լազարեանց

է 3-ն յունիս 1870 -ի

է յԱրարատն Փաշէ-Քիւրդոյ:

Խմբագրութեան Լեւոնի Լազարեանց

Հոգաբարձութիւնս առաքելով զցուցակ անուանց բարեգործ Անդամուհեաց Աստրախանայ Հայոց Օրիորդական Դպրոցի՝ որք նպաստամատոյց լինին այնմ՝ մատուցմամբ վասն յառաջադիմութեան նորա՝ տարեկան 7-ան հարծամոյ, և ծանուցանելով թէ Աստրախանայ Պաշտական խորհրդական Գրիգոր Սարապետեան Պոպովն՝ Ազգասիրական հոգեով վառեալ ընծայեաց զսեփական փայտեայ տուն իւր վասն զնտեղելոյ ինմին Օրիորդական Դպրոցն հինգ ամ ժամանակաւ թարգմանելով ի լուր համազգեաց զանուանս բարեգործ Անդամուհեաց և զբարենախանձ գործս Պոպովայ:

ՏՈՒՑԱԿ

ԲԱՐԵԳՈՐԾ ԱՆԴԱՄՈՒՀԵԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՅՈՑ ԱՍՏՐԱԽԱՆԱՅ, ՈՐԲ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅ ԵՂԵՆ ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՄԲ ՎԱՍՆ ԱՅՍԻ 1870 ԱՄԻ:

1	Աշխարհանց	Բարեպաշտուհի	Եղիսարէթ
2	Բունիաթեանց	"	Մարգարիտ
3	Բուրջալեանց	"	Մարիամ
4	Գրանիշիկեանց	"	Վատարինէ
5	Եզովեանց	"	Մարիամ
6	Թամազեանց	"	Եղիսարէթ
7	Թելեթեանց	"	Վատարինէ
8	Էլիազեանց	"	Գայիանէ
9	Իվանովեանց	"	Ուսաննայ
10	Լիանդովեանց	"	Ծաղիկ
11	Վաղաշեանց	"	Վատարինէ
12	Վաղաշեանց	"	Հռիփսիմէ
13	Վոտենցովեանց	"	Վատարինէ
14	Հախովերտովեանց	"	Ուսաննայ
15	Մասումովեանց	"	Ուստիանէ
16	Մխիթարեանց	"	Մարիամ
17	Նեմցովեանց	"	Հռիփսիմէ
18	Պոպովեանց	"	Վատարինէ
19	Պոպովեանց	"	Ծաղիկ
20	Պոպովեանց	"	Մարիամ
21	Սուրարէկեանց	"	Հռիփսիմէ
22	Քուրդեանց	"	Եղիսարէթ
23	Ֆարրիկանտեանց	"	Մագդաղինէ
24	Ֆանգիւլեանց	"	Եղիսարէթ
25	Ֆանգիւլեանց	"	Վատարինէ
26	Ղօղաղեանց	"	Աննա

Հոգաբարձուք:

Մին Բահանայ Միլի-Քիւրդ

Գրէ-Քիւրդ Սարգիսեանց

Սարգիս Բարսեղեանց

թ 189

է 16 3-նիս 1870 -ի

յԱստրախան:

Հետեւեալ գրութեամբ Պ. Ս. Մանտինեանց ի Վիեննայէ կը ծանուցանէ